

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

102. An iudex laicus possit procedere contra animalia, & pecora
Clericorum, & Religiosorum quæ in alienis pascuis reperta fuerunt? Ex
part. 1. tract. 2. resol. 81. aliàs 80.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

RESOL. C.

An index laicus, siue eius minister inueniens Ecclesiasticos exportantes pecuniam, frumentum, & equos, &c. à Regno contra legem possit talia auferre sine fractione libertatis Ecclesiastica, & timore excommunicationis?

Et obseruatur Clericos etiam à iudicibus Ecclesiasticis non esse puniendos poena legibus civilibus constituta, etiam si cum eorum statu non pugnet. Ex part. 1. tr. 2. Ref. 16. alias 15.

Sup. hoc in Ref. seq. §. vlt. & infra in Ref. 117. §. Vnde. in fin. & in Ref. fol. 214. §. Secundo inferitur. & supra in Ref. 99. §. 1. inter modum, & finem, & legitur ex his.

§. 1. **P**ossè in tali casu laicos ministros illas res auferre docet Ioan. de Hevia in *Curia Philippica*, p. 3. §. 3. num. 11. Bobadilla in *Polit. tom. 1. lib. 2. c. 18. num. 117.* vbi sic ait: Si algunos Prelados, ò Clerigos facassen destos Reynos moneda, podran los corregidores tomarla, y por la misma razon otras qualquier cosas vedadas, assi por leyes como por ordenanças como seria tambien el pan, ò vino, ò otras virtuallas, que facan fuera de la jurisdiccion, que se perden ipso facto, y caen en comisso, bien assi como à los Clerigos se les toman, y quitan las armas por la paz, y quietud comun, assi tambien estas cosas que son vedadas por el bien vniuersal de Clerigos, y legos. Ita Bobadilla. Sed contra illum merito insurgit noster Megal. in 3. p. lib. 3. c. 11. n. 36. Et ratio est, quia Clerici non possunt comprehendi sub tali statuto, & ordinatione, vt communiter docent DD. & præsertim Alzet. de censur. tom. 1. disp. 16. lib. 5. in fin. Bartholom. à S. Fausto in *speculo Confess. disp. 3. q. 20.* Valer. in *differentiis vtriusque fori, vers. Clericus, differ. 3. n. 4.* & Azor. p. 3. lib. 5. c. 19. q. 13. Nec valet dicere cum Bobadilla, hoc statutum respicere bonum commune, tam laicorum, quam Clericorum: nam responderetur cum Azorio, quod licet respiciat bonum commune, non tamen ex æquo respicit Clericos, & laicos: idèd exèpti sunt Clerici; nec sub tali statuto possunt comprehendi. Ad casum verò similem, quem adducit de spoliatione armorum, respondeo, illam sententiam communiter non esse recepta. Adde, quod est dispar ratio inter vtrumque casum: nam in casu armorum probabiliter timeatur damnum tertij, & perturbatio reipublicæ; & ita per modum defensionis, & non punitionis à iudice laico auferuntur: in hoc verò casu non timeatur damnum innocentis; sed solum sequitur bonum commune, ad quod, vt dictum est, Clerici non tenentur, Ergo, &c.

Sup. in Ref. quæ hic est p. 2. tom. 2. disp. 167. c. 4. & Salas de legib. disp. 14. sect. 10. n. 112. clericos, etiam à iudicibus Ecclesiasticis non esse puniendos poena legibus civilibus constituta, etiam si cum eorum statu non pugnet; nam lex civilis poenam ordinariam assignans, non potuit clericos ad eam obligare, non enim habent laici potestatem, & licet Clerici teneantur vt directiua obedire statutis Principum iustis, & in bonum commune ordinatis; non tamen possunt puniri ex transgressione à iudice laico, neque ad poenam vllam ex vi talium statutorum tenentur. Ergo, &c.

RESOL. CI.

An Clerici transgressores legum possint puniri à iudice laico poena pecuniaria à lege constituta?

Et an si Minister laicus auferret annonam, quam Clericus contra legem latam asportaret extra Regnum, incurreret in excommunicationem, & frangeret libertatem Ecclesiasticam? Ex p. 3. tr. 1. Ref. 41.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam docent aliqui Iurisconsulti, vt Rebuff. tom. 2. constit. Gall. tit. de mercat. min. vend. in rubr. gloss. 13. n. 1. & alij, quos citat, & sequitur Camillus Borrel. in *sum. decis. tit. 43. de foro compet. num. 34. & 35.* quibus ego addo Villadiegum in *insti. Polit. cap. 5. §. 20. num. 66.* vbi sic asserit, agens de iudice seculari, [Puede quitar à los Clerigos las armas defensiuas aunque sean las permitidas à los legos, sin que pueda el Iuez Ecclesiastico apremiar al seglar que las buelua, y restituya y concurrir con el traer armas alguna culpa, puede ser preso para remitirle à su Iuez, y aun condenarle en las penas pecuniarias, quæ disponen las leyes, & in num. 86. sic ait, Y lo mismo si le hallare caçando ò pescando en lugar, ò tiempo vedado, quitandoles lo perros, y amandoyos, y las armas y condenarlos en las penas de la ley: y los perdigonos que hallare en sus casas quitarcelos, auerigando primero que los tengan para caçar, porque puede ser que los tenga para recreacion del canto. Et tandem in n. 90. ita ait: Y si vñasse de peso, ò medidas falsas en el trigo, ò mercaderias que vendiesse, puede ser castigado por el Iuez seglar en las penas pecuniarias.]

2. Sed hæc omnia sunt contra immunitatem Ecclesiasticam, vt tenent DD. quos citauit in *tracl. 2. p. 1. res. 70. 71. & 76.* quibus nunc addo Tannerum in p. 2. *D. Thoma, disp. 3. quæst. 6. dub. 2. n. 26.* Malderum etiam in p. 2. *D. Thoma, quæst. 96. art. 5. §. de Ecclesiasticis.* Beccanum in *summa Theol. tom. 1. tracl. 3. cap. 6. q. 11. num. 2.* & ratio est clara, quia infringere poenam impositam à lege etiam si sit pecuniaria, est actus iurisdictionis; sed laicus nullo pacto potest exercere iurisdictionem in Clericos. Ergo, &c.

3. Hinc inferitur contra Naldum in *summa ver. Clericus. num. 23.* Menochium tom. 8. conf. 800. num. 56. Salzedum in *addit. ad pract. crim. Diaz. c. 66. §. quænis ab hac*, & alios; quod si minister laicus auferret annonam, quam Clericus contra legem latam asportaret extra Regnum, incurreret in excommunicationem, & frangeret libertatem Ecclesiasticam, talis enim actio habet rationem poenæ, & re vera poena est, quam laicus in Clericum exemptum exercere minime potest. Ergo, &c. vide me ipsum in *resol. 15. tracl. 2. part. 1. de immu. Eccles.*

RESOL. CII.

An index laicus possit procedere contra animalia, & pecora Clericorum, & Religiosorum, qua in alienis pascuis reperia fuerunt? Ex part. 1. tracl. 2. Ref. 81. alias 80.

§. 1. **H**anc quæstionem tractant, inter multos Gurr. *Pract. q. 99. lib. 1. q. 4. n. 2.* & Ceual. in *tr. de cognit. per viam viol. p. 2. q. 11. n. 44.* & distinguunt; nam aut Iudex secularis procedit contra personam Clericorum, & Religiosorum, pro executione poenæ statuti, & ordinationis, vel contra ipsa pecora, quæ fuerunt reperia in pascuis alienis, & prohibitis. In primo casu non potest: secus autem in secundo, quando scilicet, procedit contra pecora. Et ita fuisse decisum in Regali Cancellaria Pinciana, & esse de stylo Curiarum secularium, testantur. Idem etiam docet Hevia in *Cw. Philipp. p. 3. §. 17. n. 13.*

2. Sed ego circa præsentem distinctionem semper magnam habui difficultatem, & nouissime illam improbat Barbola in *collecl. tom. 1. lib. 1. tit. 2. c. 10. n. 6.* vbi sic ait: [Statuta laicorum, poenarum condemnationem, & exactionem imponentia aduersus eos quorum pecora damnum dederunt, aut in fructibus, vel

Sup. hoc in Ref. vlt. non seq. & in alia eius not. p. 119.

Sup. hoc in Ref. vlt. non seq. & in alia eius not. p. 119.

Quæ hic sunt supra Ref. 90. & 98. & in aliis earum annotationum.

Quæ hic est Ref. antecedens. & in aliis eius not. p. 119.

vel in partibus vetitis fuerunt inuenta non ligant Clericos, & Ecclesiasticas personas: quia indicium de secularibus prohibetur, Clericos distingere, aut condemnare, e. 2. de for. comp. tum, quia causa, quamvis sua natura merè temporalis sit ratione personæ Clerici, contra quem mouetur, manet Ecclesiastica, quidquid contrarium resolvant aliqui. Idque suadere conantur ex eo: quia quando onus impositum est rei potest secularis iubere, vt executio fiat, in re, quæ in suo territorio, & iurisdictione est, non habito respectu, an persona, cuius res est pertineat ad suum forum, vel iurisdictionem. Confirmatur hæc ratio: quia hoc pacto persona Clerici non condemnatur à Iudice seculari, nec eius statuto ligatur: quia in personam Clerici nulla dirigitur executio, sed onus reale rei impositum à Clerico exigitur, sicut aliud quodcumque tributum reale. Sed ratio hæc non euenit, omnino oporteat sententiam ferri, & condemnationem pœnari fieri in personam: quia animalia minimè sunt capacia, quod conueniantur, vel condemnentur, arg. cap. 2. vbi rem, quæ culpa caret, in damnum vocari non conuenit, hoc tit. s. mulier. vers. queritur. 15. q. 5. ibi: Nec villo modo capax legis sit. Bonus text. in l. 1. post princ. si quadrupes panperiem fecisse dicatur, ergo fundamentum prædictum contrariæ opinionis secundum iuris rigorem, stare non potest. Ita Barbofa, licet vt supra diximus contrariam sententiam multi doceant.

RESOL. CIII.

An si animalia Clericorum inferant damnum, possint per iudicem secularem capi, & damnum factum exigi? Ex part. 4. tract. 1. Resol. 72.

§. 1. **A**ffirmatiuè respondet Pereira de manu Regia part. 2. cap. 39. num. 8. q. 11. vbi in tali casu docet contra Clericorum animalia plenam fidem facere ministros seculares, quibus illud officium incumbit, & mordicus hanc sententiam tuentur vt plurimum Iusticonsulti.

2. Sed ego in 1. part. tract. 2. resolut. 80. multum de hac sententia dubitavi, & nunc illam absolute reprobo cum Sanchez in opusc. tom. 2. lib. 3. cap. vnic. dub. 31. num. 2. vbi mordicus docet negatiuam sententiam, quia iudex secularis non potest procedere neque contra personam Clerici, neque contra res Clerici, quia bona accessoria sunt personæ, & pro hac sententia citat Gregorium Lopez part. 7. tit. 15. leg. 24. verb. el ganado, vbi dicit Clericos per suum iudicem Ecclesiasticum damnandos esse, quando eorum animalia damnificant, & Castillo in leg. 70. Tauri, num. 18. dicit, quod Clerici in his casibus si contraveniant puniuntur pœnis statutis per iudicem Ecclesiasticum, & ideo ab hac sententia non puto recedendum.

RESOL. CIV.

An Notarius effectus Clericus sit puniendus à iudice laico pro falsitate, quando erat laicus? Sed difficultas est, quid faciendum, si talis Clericus confecerit acta & instrumenta? Ex part. 4. tract. 1. Resol. 84.

§. 1. **N**egatiuè respondeo cum Mastril, in dec. 159. quem citat & sequitur Guazzinus de defens. reorum tom. 1. defens. 20. cap. 9. num. 1. & Carolus de Grassis de effectib. Cleric. effect. 8. num. 15. vbi firmat

fuisse decisum, Notarium effectum Clericum non posse cognosci à iudice laico pro falsitate commissa tempore, quo erat laicus, sed difficultas est, quid faciendum, si talis Clericus confecerit acta & instrumenta: Mastrillus loc. cit. responder ei trinam monitionem faciendam esse vt abstineat, verum de hoc & merito, dubitat Io. Dominicus Tallone in pragmat. de antisuo verb. 9. obser. 3. num. 12. quia Clerici sunt penitus exempti à iurisdictione laicali, ideo in tali casu contra Mastrillum dicendum esse puto, quod iudex laicus requirere debet Episcopum, vt eum à tali exercitio prohibeat.

RESOL. CV.

An instrumentum inchoatum possit coram iudice laico contra debitorem, qui post obligationem Clericus effectus est? Ex part. 4. tract. 1. Resol. 23.

§. 1. **I**n tali casu respondet Franchus decis. 656. procedendum esse contra Clericum quoad bona, secus autem quoad personam. Ratio est, quia iudex secularis est competens in actione reali inter laicum actorem, & Clericum conuentum, & ita etiam tenet Fabius de Anna, lib. 2. consil. 140. num. 2. qui citat Socium, Surdum, & alios.

2. Verum contrariam sententiam prolixè tenendam esse puto. Dico igitur, quod si Clericus se obligasset per publicum instrumentum garentigiatum tempore quo erat laicus, si postea efficiatur Clericus, pro executione ipsius instrumenti non potest conueniri coram iudice laico, sed conueniendus est coram Ecclesiastico, & ita ex multis docet Carolus de Grassis de effectibus Clericatus, effect. 1. n. 1251. Genuens in praxi c. 16. num. 2. quibus adde nouissimè Antonium de Marinis resolut. quotidianar. cap. 189. num. 8. vbi testatur ita fuisse decisum in sacro Consilio Neapolitano anno 1625. & subdit hæc verba. Hæc decisio quandois contra clientem, mihi melius demum re considerata, admodum placuit, tanquam fauens Ecclesiæ libertati, iurique magis consona, & tuta, ita vt amplius ab ea non recederem, & licet Doctores supra per me relati oppositum firmauerint, nulla eis hæc in re adhibenda fides, cum eorum opinio nullo nitatur fundamento, ac proinde eam penitus abolendam esse arbitramur. Hæc ille.

RESOL. CVI.

An si quis effectus Clericus postquam lis contra eum coram iudice seculari mota est, possit apponere declinatoriam pro remissione ad iudicem Ecclesiasticum? Ex part. 4. tract. 1. Resol. 38.

§. 1. **N**egatiuam sententiam docet noster D. Carolus de Grassis tract. de effect. Cleric. effect. 1. n. 1239. vbi sic ait: Quando quis efficitur Clericus post inceptam causam coram iudice seculari, non impedit quin causa prius inchoata prosequatur coram eodem iudice, & citat pro hac sententia plures Doctores, quibus adde Surdum decis. 110. n. 3. Riecium part. 4. decis. 218. n. 3. & Squillantem de privileg. Cler. cap. 7. dub. 3. n. 59. qui male pro hac sententia me citat. Verum contrariam opinionem, vt nimirum Clericus effectus post litem contra ipsum in foro seculari motam statim à iudice seculari iurisdictione eximitur, tam in causa ciuili, quam in criminali, firmavit Genuens in praxi cap. 8. num. 5. & nouissimè hanc sententiam docet etiam Antonius de Marinis in qua-

Sup. hoc sit pra in Resol. 80. §. ult.